

PARKVILLAN, JOHANNISLUND I VÄSTERHANINGE.

Något om platsens tidigare historia, artikel i Fragment 1 1992

Parstugan på Johannislund,
även kallad Anna Linds stuga

I Västerhaninge samhälle invigdes den 4 februari i år (1992) servicehuset "Parkvillan".

Anläggningen består av tre flervåningshus med totalt 72 lägenheter, samt ett envåningshus med lokaler för sjukvård, arbetsterapi, sällskaplig samvaro, restaurant mm. Det är tre tomter efter Tungelstavägen som tagits i anspråk för denna anläggning.

Två av dessa tomter (ursprungligen en tomt) var avstyckade från Ribby och där fanns en liten stuga. Redan 1985 talades om att denna skulle rivas varför vi kom överens med ägaren Erik Andersson om att få dokumentera den och höra vad han hade att berätta om stugan.

Marken här hörde till Ribbygården, som 1919 såldes till AB Hem På Landet. Bolagets avsikt var här, liksom bl a i Tungelsta, att stycka av och sälja tomter. I stugan hade då en man vid namn Olsson, som var ladugårdskarl hos "Bonn-Anders i Ribby, flyttat in. Han hade två söner och en dotter. När ensittarlagen genomförts 1925 fick dessa friköpa stället, bröderna delade tomten och tog en del var. Registreringsnummer blev Ribby 1:17 och 1:22.

År 1958 var Ribby 1:22 till salu och köptes av Erik Andersson. Han kände väl till trakten då hans föräldrar hade bott på Lövhagen nära Kalvsvik och Lövhagens kvigor hade varit inackorderade för betesgång "på skogen" strax bakom Ribby 1:22 där nu Åby bostadsområde finns.

Erik Andersson lät uppföra en modern villa på tomten ett stycke väster om den gamla stugan. I den bostadsbristens tider, som då rådde, kom ideligen folk och ville hyra stugan. Slutligen tröttnade Erik Andersson på detta, tog bort stugans skorsten och kunde därför i fortsättningen säga att eldstäder saknades.

Vid vårt besök berättade Erik Andersson att han ämnade stycka av och sälja den del av tomten, som stugan stod på. Så blev det nu inte. År 1988 hade kommunen köpt Ribby 1:22. Den 30 år gamla villan revs och tyvärr också Gethuset på tomtens norra del.

Gillet fick förfrågan från fastighetsnämnden om intresse fanns att ta hand om stugan på Ribby 1:22 och flytta denna till Tingshustomten. Naturligtvis var Gillet intresserat, dess trångboddhet är stor. Men kulturförvaltningen lade sig i saken; stugan fick inte flyttas, den skulle bli "trädgårdsbod" till de odlingslotter vid servicehuset, som inritats (?) på plan över detta. När man idag ser servicehusanläggningen "Parkvillan" finns inget som kan ge utrymme för dessa "odlingslotter eller tillhörande "trädgårdsbod".

Att det gick som det gick var väntat! Stugan vandaliserades, järnspisarna "försvann", fönster och tegeltak krossades, dörrar bröts sönder osv innan någon satte eld på det hela. Gillet påpekade gång på gång för fastighetskontoret vad som hände och att åtgärder måste vidtagas, men vad hjälpte det?

Stugan på Ribby 1:22 var av s k parstugetyp. Den södra delen var äldst, från 17-talet, och hade varit, en enkelstuga, senare hade den tillbyggts med ytterligare en stuga (rum), troligen på sent 18-tal eller omkring 1900. En trevlig, delvis inglasad förstugukvist fanns och i trädgården fruktträd, bär- och syrenbuskar mm.

Den äldsta delen av stugan (1700-tal) var av timmer med åstak, 4x4 m2 stor och hade två fönster med fyrdelat glas. Något innertak fanns inte varför takbjälkarna var synliga, takhöjd 1,80 m och golvet på ovanförliggande vind omlottlagt plank. Järnspisen, som var i gott skick, var inmurad i den forna spishällen, spiskåpa fanns. Dörren till förstugan var av halvfransk typ. Stugan var i tämligen gott skick även om vissa svagheter fanns i en del av golvet. Ytterpanelen var i mindre gott skick men timmerstommen utan större anmärkning. Taket väl hållt, tegelpannor hade lagts på det tidigare spåntaket. Det var denna del av stugan som Gillet blev tillfrågad om och som mer än väl skulle behövts på Tingshustomten.

Den norra delen av stugan var mindre intressant. Väggarna var delvis av plank, fönster och dörrar av sent datum. Golvet hade stora brister och tålde delvis inte att man gick på det. En tillbyggnad av plank på stugans västra sida hade tillkommit sent.

Gethuset var en originell bod på 6 - 7 kvm, som fanns på platsen när Erik Andersson köpte Ribby 1:22. Huset var av timmer, troligen ditflyttat, av detaljer att döma. Taket som nyligen var omlagt, var ett åstak och boden i mycket gott skick. Varför Gethuset revs och inte tillvaratogs är också en fråga!

På den tredje tomten låg f d provinsialläkarbostaden med läkarmottagning i del av bottenvåningen. Härifrån sköttes den medicinska servicen inom stor del av Haninge dels på mottagningen och dels genom hembesök, Det var skönt att veta att när så behövdes så kom doktorn hem och tittade till den sjuke, något som nu är helt otänkbart. Senare inköpte kommunen fastigheten och de senaste åren hade PRO-avdelningen i Västerhaninge där sin lokal. Huset, troligen uppfört omkring 1930 är rivet.

Vad som nu återstår av äldre bebyggelse i Västerhaninge samhälle är lätt räknat. Utom kyrkan, ca 800 år gammal, finns nu endast Tingshuset, undervåning omkring 1730, övervåning 1820; prästgårdens stall, magasin och drängstuga från 1700-talet; samt Ribby-villan från 1800-talet (senare ombyggd). Av övrig betydelse är en ytterst liten del uppförd före andra världskriget (1939 - 45).

Att utvecklingen, inte minst inom samhällsbildning kräver sitt är fullt klart men det finns också något som heter "bevarandebestyrrelse". Hade södra delen av stugan på Ribby 1:22 tillåtits flyttas till Tingshustomten (där den verkligen hade fyllt en funktion) hade ett av de äldsta husen i samhället kunnat bevaras åt eftervärlden. Detta är något, som alltför gärna glöms bort i dagens exploaterings- och förnyelseiver.